

**Opinia do ustawy o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz ustawy o Policji
(druk nr 1009)**

I. Cel i przedmiot ustawy

Przedłożona Senatowi ustawa zmierza do zrealizowania dwóch, zasadniczych założeń.

Pierwsze z nich to wykonanie wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 16 kwietnia 2009 r. (sygn. akt P 11/08), w sprawie zbadania zgodności z Konstytucją art. 148 § 2 K.k. w brzmieniu nadanym przez art. 1 pkt 15 ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny, ustawy – Kodeks postępowania karnego i ustawy – Kodeks karny wykonawczy (Dz. U. Nr 163, poz. 1363).

Na mocy powyższego orzeczenia Trybunał uznał, że przepis art. 1 pkt 15 ustawy nowelizującej Kodeks karny jest niezgodny z art. 118 ust. 1 i art. 119 ust. 1 i 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej przez to, że został uchwalony przez Sejm bez dochowania trybu wymaganego do jego wydania. Doprowadziło to do wyeliminowania z porządku prawnego przepisu określającego typy kwalifikowane zbrodni zabójstwa.

W obecnym stanie prawnym, w art. 148 Kodeksu karnego w mocy pozostaje jedynie § 1, ujmujący podstawowy typ zbrodni zabójstwa, za który jest przewidziana kara pozbawienia wolności na czas nie krótszy od 8 lat, kara 25 lat pozbawienia wolności albo kara dożywotniego pozbawienia wolności oraz uprzywilejowany typ zabójstwa, tzw. zabójstwo w afekcie, określony w art. 148 § 4 K.k. Niezbędna stała się wobec tego zmiana obowiązującego stanu prawnego, której dokonuje właśnie niniejsza ustawa.

Drugim z założeń przedłożonej ustawy nowelizującej jest wzmocnienie ochrony prawnej funkcjonariuszy publicznych, którzy z racji pełnionych obowiązków są w wysokim stopniu narażeni na niebezpieczeństwo osobiste, a także udzielenie wsparcia tym obywatelom, którzy mimo braku obowiązku reagują na dostrzeżone naruszenia prawa

i występują w obronie bezpieczeństwa i porządku publicznego. Celem ustawodawcy jest zwiększenie poczucia bezpieczeństwa w społeczeństwie i ustanowienie zachęty (wsparcia) dla obywateli w celu przełamywania przez nich postawy obojętności i bezsilności wobec agresywnych zachowań sprawców przestępstw.

Przyjęte w ustawie rozwiązania dotyczą zmiany przepisów dwóch ustaw:

- ustawy – Kodeks karny oraz
- ustawy o Policji.

Nowelizacja Kodeksu karnego (art. 1 ustawy) obejmuje szereg zmian, które obejmują następujące zagadnienia:

- 1) zmiana art. 10 § 2 poszerza katalog czynów, za popełnienie których możliwe będzie pociągnięcie do odpowiedzialności karnej nieletniego (który ukończył 15 rok życia), o przestępstwa określone w art. 148 § 3 i 4 (przestępstwo zabójstwa) oraz o czyn określony w art. 223 § 3 (typ kwalifikowany przestępstwa czynnej napaści na funkcjonariusza publicznego);
- 2) w art. 25 § 4 i 5 dodane zostały dwa nowe przepisy, regulujące nową instytucję prawa karnego jaką stanowi obrona konieczna interwencyjna. Polega ona na poszerzeniu ochrony prawnej osób, które nie będąc do tego zmuszone podjęły interwencję wobec bezprawnego zamachu na jakiegokolwiek cudze dobro chronione prawem, chroniąc w ten sposób bezpieczeństwo i porządek publiczny. Osobom takim ustawa przyznaje taką samą ochronę, jak przewidziana w Kodeksie karnym dla funkcjonariuszy publicznych - sprawca zamachu poniesie zatem surowszą karę. Co istotne w takich przypadkach ściganie będzie miało charakter publicznoskargowy. Przepis § 5 wyklucza jednocześnie możliwość stosowania § 4 w przypadkach, gdy czyn sprawcy zamachu (skierowany przeciwko odpierającemu zamach) godził wyłącznie w cześć i godność osoby odpierającej zamach;
- 3) istotne zmiany dotyczą treści art. 148 Kodeksu karnego. Przyjęte w ustawie rozwiązania częściowo nawiązują do rozwiązań istniejących przed wejściem w życie orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego (P 11/08), obok nich wprowadza się dwie zupełnie nowe propozycje.

W efekcie wykonania orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego (przytoczonego wyżej), przywrócone zostały do systemu prawa karnego typy kwalifikowane zbrodni zabójstwa, o których mowa w art. 148 § 2 i 3. Znamiona kwalifikujące zbrodnię zabójstwa zasadniczo nie uległy zmianie, z wyjątkiem rezygnacji z przywrócenia kwalifikowanego typu zabójstwa popełnionego z użyciem broni palnej. Ustawodawca zdecydował również o przywróceniu dotychczasowej, rozszerzonej sankcji w postaci kary pozbawienia

wolności w wymiarze od 12 do 15 lat, kary 25 lat pozbawienia wolności i kary dożywotniego pozbawienia wolności, co zapewni realizację zasady trafnej reakcji karnej oraz indywidualizację wymiaru kary.

Ustawa wprowadza w art. 148 § 3 jeszcze jeden, nowy typ kwalifikowany zbrodni zabójstwa, który przewiduje zaostrenie odpowiedzialności karnej za zabójstwo funkcjonariusza publicznego podczas i w związku z pełnieniem przez niego obowiązków służbowych związanych z ochroną bezpieczeństwa ludzi lub ochroną bezpieczeństwa lub porządku publicznego;

- 4) ustawa przewiduje wprowadzenie nowego przestępstwa do rozdziału XXVII Kodeksu karnego, grupującego przestępstwa przeciwko czci i nietykalności cielesnej. Przepis art. 217a stanowi, że jest przestępstwem (ściganym z oskarżenia publicznego), czyn polegający na uderzeniu człowieka lub naruszeniu w inny sposób jego nietykalności cielesnej, w związku z podjętą przez niego interwencją na rzecz ochrony bezpieczeństwa ludzi lub ochrony bezpieczeństwa lub porządku publicznego. Za czyn ten grozić będzie grzywna, kara ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2;
- 5) jedna z najważniejszych zmian wprowadzanych ustawą odnosi się do przestępstwa czynnej napaści na funkcjonariusza publicznego lub osobę do pomocy mu przybraną podczas lub w związku z pełnieniem obowiązków służbowych (art. 223 Kodeksu karnego). Ustawa wprowadza odpowiedzialność za taki czyn już w przypadku, gdy byłoby dwóch sprawców (w dotychczasowym brzmieniu przepisu przewidziane było działanie przynajmniej trzech sprawców) oraz wprowadza typ kwalifikowany przestępstwa czynnej napaści – zaostrażający odpowiedzialność karną, ze względu na skutek, którym będzie ciężki uszczerbek na zdrowiu funkcjonariusza lub osoby do pomocy mu przybranej;
- 6) nowelizacja Kodeksu karnego przewiduje wprowadzenie jeszcze jednego przepisu (art. 231a), który obejmował będzie wzmożoną ochroną funkcjonariuszy publicznych. W sytuacjach, gdy bezprawny zamach będzie skierowany przeciwko funkcjonariuszowi, z powodu wykonywanego przez niego zawodu lub zajmowanego stanowiska będzie traktowany jak czyn popełniony podczas lub w związku z pełnieniem przez funkcjonariusza obowiązków służbowych.

Zmiana ustawy o Policji, ogranicza się do nowelizacji jednego przepisu - art. 66 ust. 1 i 2. Przepis ten jest niejako przedłużeniem ostatniej ze zmian dokonywanych w Kodeksie karnym i stanowi, że ochroną przewidzianą dla funkcjonariuszy publicznych w Kodeksie

karnym objęty będzie funkcjonariusz, który poza czasem służby działa w celu zapobieżenia zagrożeniu dla życia lub zdrowia ludzkiego, na rzecz przywrócenia bezpieczeństwa i porządku publicznego albo ujęcia sprawcy czynu zabronionego.

II. Przebieg prac legislacyjnych

Wniesiona do Senatu ustawa została uchwalona przez Sejm w efekcie rozpatrzenia rządowego projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz ustawy o Policji (druk nr 2986) oraz senackiego projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks karny (druk nr 2740).

Pierwsze czytanie projektu senackiego miało miejsce na 62. posiedzeniu Sejmu w dniu 5 marca 2010 r.

Pierwsze czytanie projektu rządowego miało miejsce na 67. posiedzeniu Sejmu w dniu 20 maja 2010 r.

Oba projekty zostały skierowane do sejmowej Komisji Nadzwyczajnej do spraw zmian w kodyfikacjach.

Komisja podjęła uchwały o:

- skierowaniu projektów ustaw do podkomisji stałej,
- wspólnym rozpatrzeniu druków 2740 oraz 2986 oraz
- o sporządzeniu wspólnego sprawozdania.

Po odbyciu trzech posiedzeń Komisja przyjęła uchwałę, w której zarekomendowała Sejmowi przyjęcie projektu wraz z poprawkami.

Do najważniejszych zmian dokonanych w trakcie prac Komisji Nadzwyczajnej należały:

- 1) rezygnacja z wprowadzania do art. 148 Kodeksu karnego jeszcze jednego typu kwalifikowanego zbrodni zabójstwa, związanego z wprowadzeniem znamienia kwalifikującego w postaci celu działania sprawcy jakim miało być udaremnienie lub utrudnienie jakiegokolwiek postępowania prowadzonego na podstawie ustawy (postępowania karnego, cywilnego, administracyjnego i in.);
- 2) rezygnacja ze zmiany art. 157 Kodeksu karnego;
- 3) dodanie nowego art. 217a, (omówionego wyżej);
- 4) zmiana sankcji karnej w przypadku przestępstwa wskazanego w art. 223 par. 2 Kodeksu karnego (zamiast zbrodni czyn ten będzie występkiem zagrożonym karą pozbawienia wolności od lat 2 do 12);

Drugie czytanie projektu ustawy miało miejsce na 76. posiedzeniu Sejmu, w dniu 21 października 2010 r. Wobec tego, że nie zostały wniesione poprawki, Sejm przystąpił niezwłocznie do III czytania. Ustawa została uchwalona na tym samym 76. posiedzeniu Sejmu w dniu 22 października 2010 r.

Ustawa nie budzi zastrzeżeń legislacyjnych.

Beata Mandylis

Główny legislator